

چکیده

هشتم ربیع الاول، سالروز شهادت غم بار امام یازدهم شیعیان، امام حسن عسکری (علیه السلام) است. این امام مظلوم که در عمر کوتاه خویش رنج ها و شکنجه های بسیاری را تحمل کرد، پس از هشت روز مسمومیت، به دست مزدوران معتمد عباسی (1) در سال 260 هـ.ق در 28 سالگی در سامرا به شهادت رسید و کنار مرقد پاک پدرش به خاک سپرده شد. (2)

به همین مناسبت، هر ساله شیعیان در سراسر جهان تشیع، رخت ماتم به تن می کنند و این مصیبت جان سوز را به فرزندش، مهدی موعود (عج) تسلیت می گویند. در این مقاله، به جنبه هایی از زندگی آن حضرت می پردازیم.

معرفی امام حسن عسکری (علیه السلام)

نام مبارک امام یازدهم، حسن و کنیه معروفشان، ابومحمد است و معروف ترین لقب آن حضرت، عسکری است؛

زیرا ایشان و امام هادی (علیه السلام) را در منطقه ای نظامی نگه می داشتند تا کاملاً زیر نظر باشند. چون نام آن محله «عسگر» بود، این دو امام به «عسکرین» شهرت یافتند. (3) مادر امام عسکری را حدیثه، حدیث، سوسن (4) و سلیل (5) نامیده اند که از زنان پرهیزکار و پاک دامن زمان خویش بود. در فضیلت او همین بس که پس از شهادت امام عسکری (علیه السلام)، خانه اش پناهگاه شیعیان گردید. (6) آن حضرت، در هشتم یا دهم ربیع الثانی سال 232 هـ.ق در مدینه به دنیا آمد و در 22 سالگی به امامت رسید. مدت امامت حضرت، شش سال بود. (7)

عبادت امام حسن عسکری (علیه السلام)

روزی تنی چند از بنی عباس نزد والی سامرا رفتند و به او دستور دادند و بر امام حسن عسکری (علیه السلام) که در زندان بود، سخت بگیرد. او نیز دو تن از بدترین اشخاص را برای زندان بانی حضرت گمارد. پس از چندی فهمید آن دو اهل نماز و روزه شده اند و در عبادت به مقام والایی رسیده اند. از این رو، آن دو نفر را احضار کرد و پرسید: چرا شما پیرو امام حسن عسکری (علیه السلام) شده اید؟ آن دو که عظمت روح و کرامت بی کران امام تحت تأثیرشان قرار داده بود، پاسخ دادند: «زیرا او مردی است که روزها روزه می گیرد و شب ها تا صبح به عبادت خدای می پردازد». (8)

فعالیت های سیاسی امام حسن عسکری (علیه السلام)

با آنکه امام حسن عسکری (علیه السلام) در محاصره دشمنان خویش بود و تمام حرکاتش را زیر نظر داشتند، ولی این خفقان شدید نتوانست جلو فعالیت های ایشان را بگیرد. آن حضرت برای مقابله با افکار ضد اسلامی و ترویج اسلام واقعی تلاش های فراوانی کردند. کوشش های علمی، تبیین اندیشه های ناب اسلامی، ایجاد شبکه ارتباطی با شیعیان جهان در دورترین نقاط و آماده سازی آنان برای دوران غیبت امام دوازدهم، از جمله فعالیت های مهم امام حسن عسکری (علیه السلام) در این زمینه به شمار می آید. (9)

شهادت جان سوز

چند روز از بیماری امام حسن عسکری (علیه السلام) می گذشت. سم به تمام بدن مبارک نفوذ کرده و آثار مسمومیت در بدن حضرت نمایان بود. سرانجام در روز جمعه هشتم ماه ربیع الاول سال 260 هـ.ق، امام مظلوم شیعیان پس از اقامه نماز صبح، به نیاکان پاکش پیوست و از زندان ستم کاران رهایی یافت. با منتشر شدن خبر وفات حضرت، در شهر سامرا قیامتی برپا شد و صدای شیون و ناله بلند گردید. بازار تعطیل شد و همگان بر در خانه امام عسکری (علیه السلام) جمع شدند. (10)

امام حسن عسکری (علیه السلام) در بیان دشمن

جعفر کذاب، برادر امام حسن عسکری (علیه السلام) که می خواست به ناحق، خود را امام معرفی کند، با حضور امام زمان (عجل الله تعالی فرجه شریف) و اقامه نماز بر پیکر امام حسن عسکری (علیه السلام)، خوار و رسوا شد. از این رو، بیست هزار دینار برای خلیفه فرستاد و برای او نوشت: «ای امیر مؤمنان! مقام و منزلت برادرم را به من بده.» خلیفه اگر چه از کینه و دشمنی با امام لبریز بود، ولی لب به حق گشود و پاسخ داد: «منزلت برادرت، حسن عسکری از طرف ما نیست، بلکه از سوی خداوند است. ما همواره می کوشیدیم قدر و منزلت او را پایین آوریم، ولی به دلیل پاک دامنی، نیک رفتاری، دانش و عبادتش، بر عظمت او افزوده می شد. اگر تو نزد پیروان برادرت همان ارزش را داری. به تأیید ما نیاز نداری و اگر چنین نیست، کاری از ما بر نمی آید.» (11)

عزت امامان، امری آسمانی

روزی مستنصر بالله، خلیفه عباسی به سامرا رفت. اطرافیان به آگاهی اش رساندند که قبر امام حسن عسکری (علیه السلام) مورد توجه مردمان است، ولی قبر پدران او، یعنی خلفای عباسی را ویرانی و کثافت فرا گرفته است. از این رو. به او گفتند: شما پادشاهان دنیا هستید و نباید قبر پدرانتان به این حال باشد و کسی هم به زیارت آنها نیاید. دستور دهید کسی این کثافت ها را پاک کند و آنها را مانند قبور امامان علویان بسازد تا مردم به زیارت آنها نیز بروند. خلیفه در پاسخ گفت: «این عزت امامان شیعه و آبادانی مزار آنها، امری آسمانی و از طرف خداوند است و اجبار مردم به کاری فایده ندارد.» (12)

سامراء، همچنان مظلوم

با گذشت بیش از یازده قرن از شهادت امام هادی (علیه السلام) و امام حسن عسکری (علیه السلام)، مظلومیت این دو امام همچنان ادامه دارد. با وجود اینکه شیعیان از سراسر دنیا به زیارت عتبات عالیات می شتابند، ولی با اشک چشم و سوز دل رو به سامرا می کنند و از دور سلام می دهند؛ چرا که اشغال گران با ایجاد ناامنی در عراق، اطراف سامرا را پایگاه نظامی خویش قرار داده اند و آن را به منطقه نظامی تبدیل کرده اند. در سایه این ناامنی ها بود که دشمنان انسانیت و اسلام، بارگاه پاک عسکریین (علیه السلام) را با بمب تخریب کردند و داغ سنگینی بر قلب سوخته عاشقان اهل بیت (علیهم السلام) گذاشتند. البته به کوری چشم دشمنان، ارادتمندان خاندان عصمت و طهارت با کمک های خویش، گنبد و بارگاه زیباتر و بزرگ تری برای آن دو امام مظلوم خواهند ساخت.

پی نوشت ها:

1. شیخ مفید، ارشاد، ج 2، ص 336؛ عبدالحسین نیشابوری، تقویم شیعه، قم، نشر دلیل ما، چ 1، ص 74.
2. کافی، ج 2، ص 561؛ تقویم شیعه، ص 76.
3. شیخ صدوق، علل الشرایع، مکتبه الطباطبایی، ج 1، باب 176، ص 230.
4. شیخ عباس قمی، منتهی الامال، ج 2، ص 725.
5. سید علی اکبر قرشی، خاندان وحی، تهران، دارالکتب الاسلامیه، 1373، چ 3، ص 701.
6. مهدی پیشوایی، سیره پیشوایان، مؤسسه امام صادق (علیه السلام)، ص 615.
7. خاندان وحی، ص 702.
8. منتهی الامال، ج 2، ص 727؛ ارشاد، ج 2، ص 334.
9. سیره پیشوایان، ص 626.
10. منتهی الآمال، ج 2، صص 756 و 760.
11. کمال الدین، ج 2، ص 479؛ بحار الانوار، ج 52، ص 49؛ جلوه هایی از اعجاز معصومین (علیه السلام)، ص 768.
12. منتهی الآمال، ج 2، ص 763.